

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Central (jud: N. Șova)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud: V. Clima, A. Malii, E. Palanciuc)

DECIZIE

10 aprilie 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Valeriu Doagă
Mariana Pitic
Galina Stratulat
Nina Vascan
Tamara Chișca-Doneva

examinând recursurile declarate de Autoritatea Aeronautică Civilă și
Întreprinderea de Stat „Aeroportul Internațional Chișinău”,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Autoritatea
Aeronautică Civilă împotriva Întreprinderii de Stat „Aeroportul Internațional
Chișinău” în proces de reorganizare cu privire la încasarea datoriei, penalității și
dobânzii de întârziere,

împotriva deciziei din 4 aprilie 2018 a Curții de Apel Chișinău, prin care au
fost respinse apelurile declarate de Autoritatea Aeronautică Civilă și Întreprinderea
de Stat „Aeroportul Internațional Chișinău”, și a fost menținută hotărârea din 22
martie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Central,

c o n s t a t ă:

La 5 iunie 2015 Autoritatea Aeronautică Civilă a depus cerere de chemare în
judecată împotriva ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău” în proces de
reorganizare cu privire la încasarea datoriei, penalității și dobânzii de întârziere.

În motivarea acțiunii a indicat că, prin reorganizarea Administrației de Stat a
Aviației Civile și formarea Autorității Aeronautice Civile în temeiul Hotărârii
Guvernului nr. 1084 din 24 septembrie 2008, Hotărârii Guvernului nr. 688 din 9
octombrie 1995, ordinului Ministerului Transporturilor și Infrastructurii
Drumurilor nr. 200 din 3 august 2012, în temeiul Actelor de predare-primire nr. 8
din 2 noiembrie 2012 și nr. 7 din 7 decembrie 2012, Autoritatea Aeronautică Civilă
a preluat de la Administrația de Stat a Aviației Civile creanța în valoare de 13
386 292, 23 de lei, pe care ultima o avea față de ÎS „Aeroportul Internațional
Chișinău” și care pe parcursul timpului datorită încheierii Acordului de reșalonare
a datoriei din 29 aprilie 2013, a fost diminuată până la suma de 4 535 210, 60 de
lei.

A menționat că reieșind din prevederile art. 6 alin. (3) și (6) al Legii aviației
civile nr. 1237 din 9 iulie 1997, pentru perioada 16 mai - 31 decembrie 2012 ÎS

„Aeroportul Internațional Chișinău” are o restanță recunoscută prin acte confirmative la achitarea plăților de supraveghere în sumă de 4 602 600, 65 de lei, iar pentru perioada 1 aprilie 2013 - 30 noiembrie 2013 a acumulat o restanță în sumă de 17 046 761, 17 lei.

A specificat că prin Hotărârea Guvernului nr. 1 din 4 ianuarie 2013 cu privire la aprobarea cuantumului plăților de supraveghere a menținerii condițiilor de certificare a Autorității Aeronautice Civile, cuantumului plăților de supraveghere a menținerii condițiilor de certificare a aerodromurilor cod 3 și cod 4, a fost stabilit în mărime de 1,25 euro/pasager la plecare și la sosire.

În pofida faptului că prin scrisorile nr. 12/740 din 16 mai 2013 ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău” nu recunoaște și nu se conformează Hotărârii Guvernului nr. 1 din 4 ianuarie 2013 cu privire la aprobarea cuantumului plăților de supraveghere a menținerii condițiilor de certificare a Autorității Aeronautice Civile, totuși a acumulat o datorie în sumă de 7 702 002, 62 de lei.

Reclamantul a mai precizat că, prin Hotărârea Guvernului nr. 645 din 7 august 2014 în vigoare din data de 22 august 2014, a fost aprobat Regulamentul de organizare și funcționare, structurii și efectivului limită al Autorității Aeronautice Civile, astfel că potrivit pct. 26 al Regulamentului menționat, un transfer incomplet sau întârziat pe contul Autorității a plăților de supraveghere a menținerii condițiilor de certificare atrage după sine penalitate în mărime de 0,05 la sută din suma netransferată, pentru fiecare zi de întârziere, iar neachitarea plăților de supraveghere a menținerii condițiilor de certificare, scadente de 60 de zile calendaristice servește temei pentru suspendarea, până la achitarea datoriei, a certificării/autorizării emise de Autoritate.

Având în vedere că suma de 4 535 210, 60 de lei, constituie creanța transmisă de Administrația de Stat a Aviației Civile către Autoritatea Aeronautică Civilă, a menționat că asupra acesteia nu se vor calcula penalități în conformitate cu pct. 26 al Regulamentului, însă pentru celelalte sume, datorită faptului că nu au fost achitate plățile de supraveghere a menținerii condițiilor de certificare în perioadele 22 august 2014 – 31 decembrie 2014 și 1 ianuarie 2015 – 31 martie 2015, ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău” datorează o penalitate în mărime de 0,05% pentru fiecare zi de întârziere, ceea ce la situația din 31 martie 2015, constituie suma de 3 258 001,45 de lei.

Prin cererile prelabile nr. 258 din 13 februarie 2014, nr. 2391 din 3 decembrie 2014 și nr. 953 din 3 mai 2015 expediate în adresa ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău”, s-a solicitat onorarea obligațiilor pecuniare și transferarea la contul Autorității Aeronautice Civile a sumelor pe care le datorează, fiind reflectată situația din data de 31 martie 2015, însă ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău” nu s-a conformat acestor solicitări, cu toate că a fost atenționată despre luarea măsurilor legale în vederea recuperării datoriei.

Reclamantul și-a întemeiat acțiunea în baza prevederilor art. 9, 10 alin. (1), 14 alin. (1), 572 alin. (2), 602 alin. (2), 619 alin. (1) și (2) Cod civil, art. 7 alin. (6) al Legii aviației civile nr. 1237 din 09 iulie 1997, pct. 1 al Hotărârii Guvernului nr. 1 din 4 ianuarie 2013 și pct. 26 al Hotărârii Guvernului nr. 645 din 7 august 2014.

A solicitat în urma concretizării cerințelor, încasarea din contul ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău” în beneficiul Autorității Aeronautice Civile a datoriei în sumă de 33 886 575, 04 lei, compusă din:

- datoria preluată de la Administrația de Stat a Aviației Civile în mărime de 4 535 210, 60 de lei;

- plăți de supraveghere calculate pentru perioada 16 mai – 31 decembrie 2012 în mărime de 4 602 600, 65 de lei;

- plăți de supraveghere pentru perioada 1 aprilie 2013 – 30 noiembrie 2013 în mărime de 17 046 761,17 lei;

- plăți de supraveghere a condițiilor de certificare a aerodromurilor cod 4 (conform Hotărârii Guvernului nr. 1 din 4 ianuarie 2013) în mărime de 7 702 002, 62 de lei;

- încasarea penalităților conform Hotărârii Guvernului nr. 645 din 7 august 2014 în mărime de 11 314 950, 97 lei, pentru perioada 22 august 2014 până la 30 septembrie 2016;

- încasarea dobânzii de întârziere conform art. 619 alin. (2) Cod civil în sumă de 22 960 941, 96 de lei, pentru perioada 25 iunie 2014 până la 30 septembrie 2016.

Prin hotărârea din 22 martie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Central, cererea de chemare în judecată a fost admisă parțial. A fost încasat de la ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău” în proces de reorganizare în beneficiul Autorității Aeronautice Civile suma de 33 886 575, 04 lei cu titlu de datorie, suma de 9 759 328, 65 de lei cu titlu de penalitate conform Hotărârii Guvernului nr. 645 din 7 august 2014 și suma de 22 960 941, 96 lei cu titlu de dobândă de întârziere. Au fost respinse cerințele Autorității Aeronautice Civile privind încasarea penalității în sumă de 1 555 622, 32 lei, ca fiind tardive. S-a încasat de la ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău” în proces de reorganizare în beneficiul statului taxa de stat în sumă de 50 000 lei.

La 24 martie 2017 și 11 aprilie 2017, ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău” și Autoritatea Aeronautică Civilă au declarat apel împotriva hotărârii din 22 martie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Central.

Prin decizia din 4 aprilie 2018 a Curții de Apel Chișinău, au fost respinse apelurile declarate de Autoritatea Aeronautică Civilă și ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău”, și a fost menținută hotărârea din 22 martie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Central.

La 7 iunie 2018, Autoritatea Aeronautică Civilă a declarat recurs împotriva deciziei din 4 aprilie 2018 a Curții de Apel Chișinău.

În susținerea recursului a invocat dezacordul cu decizia instanței de apel, considerând-o neîntemeiată și ilegală prin faptul că a fost emisă cu încălcarea și aplicarea eronată a normelor de drept material.

A susținut că, instanțele de judecată reducând clauza penală nu au motivat în hotărârile adoptate din care considerente nu au aplicat prevederile art. 277 alin. (1) Cod civil, care reglementează întreruperea cursului prescripției extinctive în cazul recunoașterii datoriei.

Sub acest aspect, a menționat că la materialele dosarului au fost anexate probe din care rezultă că ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău” recunoaște datoria față

de Autoritatea Aeronautică Civilă în sumă de 26 184 572, 42, fiind astfel aplicabile prevederile enunțate.

Recurentul a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe în partea respingerii cerințelor de încasare a penalității, cu emiterea în această parte a unei noi hotărâri prin care cerința dată să fie admisă integral.

La 27 iulie 2018, ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău” a declarat recurs împotriva deciziei din 4 aprilie 2018 a Curții de Apel Chișinău.

În susținerea recursului a invocat că instanțele judecătorești inferioare au încălcat și au aplicat eronat normele de drept material, nu au determinat corect raportul juridic dedus judecării, circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei nu au fost stabilite și elucidate pe deplin, iar probele prezentate nu au fost apreciate complet, obiectiv și sub toate aspectele.

A susținut că instanța de apel nu a luat în considerație faptul că ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău” nu a recunoscut datoria preluată de la Administrația de Stat a Aviației Civile în sumă de 4 435 210, 60 lei, iar acțiunea în această parte a fost depusă cu expirarea termenului de prescripție, fiind astfel aplicabile prevederile art. 267 și art. 271 Cod civil.

La fel, a considerat neîntemeiată soluția instanțelor de judecată referitoare la încasarea sumei de 7 702 002, 62 de lei, deoarece aceasta reprezintă suma solicitată de intimat pentru perioada anterioară intrării în vigoare a pct. 2 din Hotărârea Guvernului nr. 1 din 4 ianuarie 2013 cu privire la aprobarea cuantumului plăților de supraveghere a menținerii condițiilor de certificare a Autorității Aeronautice Civile, ceea ce contravine normelor legale.

De asemenea, a menționat că factura pe suma de 7 702 002, 62 de lei, nu are nicio putere juridică, deoarece a fost emisă fără respectarea prevederilor legale.

A mai specificat că instanțele de judecată prin prisma art. 630 Cod civil, urmau să micșoreze clauza penală, având în vedere că aceasta este disproporțional de mare în raport cu prejudiciile real suportate de către intimat.

În special, a remarcat că în cazul acceptării solicitărilor ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău” de a încheia contractele de cesiune propuse, datoria debitoare în partea recunoscută, deja urma a fi achitată total sau parțial, și prin urmare, Autoritatea Aeronautică Civilă nu ar fi avut temei pentru a pretinde încasarea penalității și dobânzii de întârziere.

Astfel, a susținut că circumstanțele cauzei exclud vina ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău” pentru achitarea întârziată a plăților de supraveghere, având în vedere că neachitarea sumelor solicitate a avut loc din motive ce nu depind de voința debitorului.

Recurentul a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe în partea admiterii cerințelor cu privire la încasarea datoriei în sumă de 4 535 210, 60 de lei, datoriei pentru plățile de supraveghere a condițiilor de certificare a aerodromurilor cod 4 (conform Hotărârii Guvernului nr. 1 din 4 ianuarie 2013) în sumă de 7 702 002, 62 de lei, penalității în sumă de 9 759 328, 65 de lei, dobânzii de întârziere în sumă de 22 960 941, 96 de lei și taxei de stat, cu emiterea în această parte a unei noi hotărâri de respingere a acestor pretenții.

În conformitate cu art. 434 Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la 4 aprilie 2018.

Recurentul ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău” a recepționat decizia la 6 iunie 2018, conform ștampilei de intrare nr. 102 (f.d.224 vol.II), iar alte date privind recepționarea deciziei instanței de apel, la dosar lipsesc.

Totodată, în privința recurentului Autoritatea Aeronautică Civilă la dosar nu există date privind recepționarea deciziei instanței de apel.

Astfel, recursurile declarate, sunt în termen.

Prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 19 septembrie 2018, recursurile declarate de Autoritatea Aeronautică Civilă și Întreprinderea de Stat „Aeroportul Internațional Chișinău”, au fost considerate admisibile și au fost transmise Colegiului lărgit pentru a fi examinate în fond.

În conformitate cu art. 444 Cod de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursurile, a casa decizia instanței de apel și a restitui cauza spre rejudecare în instanța de apel din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) Cod de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

În conformitate cu prevederile art. 432 alin. (1) și (4) Cod de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

În corespundere cu prevederile art. 239 Cod de procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

Prin legalitatea hotărârii se înțelege aplicarea corectă a normelor de drept material și procedural de către instanța de judecată care a pronunțat hotărârea. Hotărârea este legală, dacă a fost adoptată în strictă conformitate cu normele de drept material care reglementează raportul material litigios.

Pe lângă faptul că instanței îi revine rolul de a aplica corect normele de drept material și a stabili corect obiectul probațiunii, mai este necesar ca instanța să stabilească legătura dintre circumstanțele de fapt și mijloacele de probațiune

administrare și apreciate în modul corespunzător conform art. 130 Cod de procedură civilă. În lipsa probelor pertinente și admisibile, instanța de judecată nu poate face concluzii referitoare la producerea anumitor fapte sau la inexistența acestora.

Analiza pe care judecătorul o face în legătură cu motivele de fapt și de drept, care i-au format convingerea în sensul unei anumite soluții, trebuie să fie clară și simplă, precisă, conchisă și fermă, să aibă putere de convingere.

În speță, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție apreciază concluziile instanței de apel ca fiind rezultate din neexaminarea tuturor circumstanțelor cauzei, aprecierea arbitrară a probelor și în consecință, aplicarea eronată a legii, ceea ce în conformitate cu prevederile art. 432 Cod de procedură civilă, constituie temei de declarare a recursului și în consecință, de casare a actului judecătoresc de dispoziție.

Din materialele cauzei s-a constatat că, la 5 iunie 2015 Autoritatea Aeronautică Civilă a depus prezenta cerere de chemare în judecată împotriva ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău” în proces de reorganizare, solicitând în urma concretizării cerințelor încasarea din contul ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău” în beneficiul Autorității Aeronautice Civile a datoriei în sumă de 33 886 575, 04 lei, compusă din datoria preluată de la Administrația de Stat a Aviației Civile în mărime de 4 535 210, 60 de lei, plăți de supraveghere calculate pentru perioada 16 mai – 31 decembrie 2012 în mărime de 4 602 600, 65 de lei, plăți de supraveghere pentru perioada 1 aprilie 2013 - 30 noiembrie 2013 în mărime de 17 046 761,17 lei, plăți de supraveghere a condițiilor de certificare a aerodromurilor cod 4 (conform Hotărârii Guvernului nr. 1 din 4 ianuarie 2013) în mărime de 7 702 002, 62 de lei, încasarea penalităților conform Hotărârii Guvernului nr. 645 din 7 august 2014 în mărime de 11 314 950, 97 lei, pentru perioada 22 august 2014 până la 30 septembrie 2016 și încasarea dobânzii de întârziere conform art. 619 alin. (2) Cod civil în sumă de 22 960 941, 96 de lei, pentru perioada 25 iunie 2014 până la 30 septembrie 2016.

Fiind investită cu judecarea cauzei, prima instanță a ajuns la concluzia de a admite parțial cererea de chemare în judecată și a încasa din contul ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău” în proces de reorganizare în beneficiul Autorității Aeronautice Civile suma de 33 886 575, 04 lei cu titlu de datorie, suma de 9 759 328, 65 de lei cu titlu de penalitate conform Hotărârii Guvernului nr. 645 din 7 august 2014 și suma de 22 960 941, 96 lei cu titlu de dobândă de întârziere, respingând în rest cerințele Autorității Aeronautice Civile privind încasarea penalității în sumă de 1 555 622, 32 lei, ca fiind tardive.

Soluția și concluziile primei instanțe au fost apreciate ca fiind juste și de către instanța de apel, care a reținut că ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău” a recunoscut și nu a negat faptul existenței datoriei față de Autoritatea Aeronautică Civilă și respectiv, nu a dovedit prin probe certe și pertinente netemeinicia hotărârii primei instanței în partea încasării datoriei de 33 886 575, 04 lei.

În același timp, Curtea de Apel Chișinău a apreciat critic argumentul invocat de ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău” precum că pretenția privind încasarea datoriei preluate de la Administrația de Stat a Aviației Civile în sumă de 4 535 210, 60 de lei, urmează a fi respinsă ca tardivă, menționând că debitorul a efectuat o

mulțime de acțiuni în vederea stingerii datoriei, iar termenul general de prescripție în sensul art. 277 alin. (1) lit. b) Cod civil, începe a curge de la data ultimei acțiuni, la caz 31 octombrie 2013.

Cu referire la argumentul ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău” privind netemeinicia pretenției cu privire la încasarea sumei de 7 702 002, 62 de lei conform Hotărârii Guvernului nr. 1 din 04 ianuarie 2013, instanța de apel a reținut justă concluzia primei instanțe care a menționat că, potrivit pct. 2 al acestei hotărâri, plățile de supraveghere se aplică din data publicării în Monitorul Oficial a Hotărârii Guvernului nr. 294 din 11 mai 2012 prin care a fost aprobat Regulamentul Autorității Aeronautice Civile, de unde instanța de apel a conchis că tariful este aplicabil pentru toată perioada anului 2012 și anume 11 mai – 31 decembrie 2012.

Totodată, examinând calculul prezentat privind încasarea penalității, instanța de apel a constatat că prima instanță corect a concluzionat asupra faptului că pretenția dată urmează a fi admisă parțial ținând cont de prevederile art. 268 lit. a) Cod civil, reținând în acest sens că suma de 1 555 622 lei cu titlu de penalitate de întârziere pretinsă de reclamant pentru perioada 22 august 2014 până la 05 decembrie 2014, este prescrisă în termen și urmează a fi respinsă.

La fel, Curtea de Apel Chișinău a considerat justă concluzia primei instanțe în partea încasării dobânzii de întârziere în mărime de 22 960 94, 96 de lei, specificând că această cerință corespunde prevederilor art. 585 și art. 619 Cod civil.

În consecință, Curtea de Apel Chișinău a concluzionat că prima instanță a constatat și elucidat pe deplin circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei, a interpretat și aplicat corect normele de drept material, pronunțând o hotărâre legală și întemeiată.

În opinia instanței de recurs, concluziile instanței de apel nu pot fi menținute așa după cum au fost expuse.

În această ordine, instanța de recurs menționează prevederile Codului civil până la modificările operate prin Legea nr.133/2018 în vigoare la 1 martie 2019.

Astfel, în conformitate cu art. 267 alin. (1) Cod civil, termenul general în interiorul căruia persoana poate să-și apere, pe calea intentării unei acțiuni în instanță de judecată, dreptul încălcat este de 3 ani.

Potrivit art. 272 alin. (1) Cod civil, termenul de prescripție extinctivă începe să curgă de la data nașterii dreptului la acțiune. Dreptul la acțiune se naște la data când persoana a aflat sau trebuia să afle despre încălcarea dreptului.

Conform art. 271 Cod civil, acțiunea privind apărarea dreptului încălcat se respinge în temeiul expirării termenului de prescripție extinctivă numai la cererea persoanei în a cărei favoare a curs prescripția, depusă până la încheierea dezbaterilor în fond. În apel sau în recurs, prescripția poate fi opusă de îndreptățit numai în cazul în care instanța se pronunță asupra fondului.

Din materialele dosarului s-a constatat că prin reorganizarea Administrației de Stat a Aviației Civile și formarea Autorității Aeronautice Civile, în temeiul actelor de predare-primire nr. 8 din 2 noiembrie 2012 și nr. 7 din 7 decembrie 2012, Autoritatea Aeronautică Civilă a preluat de la Administrația de Stat a Aviației

Civile creanța în valoare de 13 386 292, 23 de lei, pe care ultima o avea față de ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău”.

Pe parcursul timpului, creanța Autorității Aeronautice Civile preluată de la Administrația de Stat a Aviației Civile, conform Actelor de decontări reciproce încheiate între ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău” și Autoritatea Aeronautică Civilă în anul 2012-2013, a fost diminuată până la suma de 4 535 210, 60 de lei.

Prin acțiunea înaintată, Autoritatea Aeronautică Civilă a pretins încasarea din contul ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău” a datoriei preluate de la Administrația de Stat a Aviației Civile în sumă de 4 535 210, 60 de lei.

În conformitate cu prevederile art. 118 alin. (1) Cod de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.

În acord cu art. 130 alin. (1) și (3) Cod de procedură civilă, instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege. Fiecare probă se apreciază de instanță privitor la relevanța, admisibilitatea, veridicitatea ei, iar toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor reciprocă și suficiența pentru soluționarea cauzei.

Prin prisma art. 373 alin. (2) Cod de procedură civilă, în limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.

Rezultând din limitele judecării apelului consfințit în norma enunțată, instanța de recurs reține că contrar reglementărilor conținute în art. 373 Cod de procedură civilă, instanța de apel, judecând apelurile declarate, nu a intrat în esența litigiului dedus judecării pornind de la pretențiile și obiecțiile părților, reflectând selectiv concluzii arbitrare, deși era obligată să se pronunțe asupra tuturor aspectelor importante ale cauzei prin prisma obiecțiilor înaintate de către părțile în proces.

În acest context, instanța de recurs observă că deși Autoritatea Aeronautică Civilă a solicitat încasarea datoriei preluate de la Administrația de Stat a Aviației Civile în sumă de 4 535 210, 60 de lei, nu a prezentat instanței de judecată probe ce ar demonstra cu certitudine apariția și existența datoriei vizate, iar instanța de apel la rândul său nu a elucidat pe deplin acest fapt, la fel cum nu a dat o apreciere corespunzătoare probelor prezentate de către ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău” care a dovedit că datoria față de Administrația de Stat a Aviației Civile în sumă de 4 535 210, 60 de lei, a fost formată până în data de 15 mai 2012, ceea ce a fost confirmat prin factura seria XA nr. 3474723 din 15 mai 2012.

Prin urmare, instanța de apel nu a cercetat toate probele din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, pentru a stabili cu certitudine dacă cererea de chemare în judecată în partea încasării datoriei în sumă de 4 535 210, 60 de lei, a fost depusă la data de 5 iunie 2015, cu respectarea termenului de prescripție în interiorul căruia reclamantul putea să-și apere, pe calea intentării unei acțiuni în instanța de judecată dreptul încălcat, având în vedere că conform probelor aduse de

către ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău”, reclamantul urma să-și realizeze acest drept până în data de 15 mai 2015.

În aceste condiții, este pripită constatarea instanței de apel cu referire la faptul că ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău” a efectuat o mulțime de acțiuni prin care a recunoscut datoria, iar ultima tranzacție de diminuare a soldului a fost efectuată la 31 octombrie 2013 conform actului de decontări reciproce cu nr. 60, or, instanța de apel urma să elucideze dacă achitarea parțială a sumei datorate presupune și recunoașterea de către debitor a sumei restante în cuantum de 4 535 210, 60 de lei.

La caz, instanța de apel a reținut că ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău” nu a negat existența datoriei nici prin răspunsul cu nr. 12/112 din 13 martie 2014 prin care a recunoscut datoria în sumă de 26 184 572,41 lei, dintre care 4 535 210, 60 de lei datoria față de Administrația de Stat a Aviației Civile transmisă Autorității Aeronautice Civile în noiembrie 2012, însă, nu a deslușit integral conținutul răspunsului dat, din care rezultă că ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău” va efectua plăți de achitare a datoriei doar în cazul în care Autoritatea Aeronautică Civilă va accepta propunerea de achitare a datoriei prin încheierea unui acord trilateral între ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău”, CA „Air Moldova” și Autoritatea Aeronautică Civilă privind efectuarea decontărilor reciproce a sumei datorate.

Cele relatate în ansamblu denotă faptul că instanța de apel nu a stabilit cu claritate dacă ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău” a săvârșit acțiuni din care ar rezulta că recunoaște datoria preluată de la Administrația de Stat a Aviației Civile în sumă de 4 535 210, 60 de lei și care în consecință, ar permite instanței de judecată aplicarea prevederilor art. 277 alin. (1) lit. b) Cod civil, ce reglementează întreruperea cursului prescripției extinctive în cazul recunoașterii datoriei.

Or, instanța de apel nu a constatat nici existența circumstanțelor ce ar permite suspendarea curgerii termenului de prescripție sau întreruperea acestuia la depunerea de către Autoritatea Aeronautică Civilă a cererii de chemare în judecată în privința sumei de 4 535 210, 60 de lei, preluată de la Administrația de Stat a Aviației Civile.

De altfel, în circumstanțele constatate de instanța de apel rezultă că Autoritatea Aeronautică Civilă a avut posibilitatea de a depune acțiunea în privința sumei de 4 535 210, 60 de lei, până la expirarea termenului de prescripție, fapt care însă nu a fost realizat și în consecință, ar justifica respingerea acțiunii în această parte ca fiind depusă tardiv, la cererea persoanei în a cărei favoare a curs prescripția, la caz, ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău”.

Referitor la încasarea datoriei cu titlu de plăți de supraveghere a condițiilor de certificare a aerodromurilor cod 4 (conform Hotărârii Guvernului nr. 1 din 4 ianuarie 2013) în sumă de 7 702 002, 62 de lei, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reține următoarele.

Conform art. 6 alin. (6) al Legii aviației civile nr. 1237 din 9 iulie 1997, cuantumul plăților de supraveghere a menținerii condițiilor de certificare a serviciilor de navigație aeriană este stabilit prin hotărâre de Guvern în mărime de până la 1 euro/tonă/MTOW aeronavă la decolare/aterizare. Cuantumul plăților de supraveghere a menținerii condițiilor de certificare a aerodromurilor este stabilit prin hotărâre de Guvern în mărime de: până la 0,5 euro/pasager la plecare și la

sosire – pentru aerodrom cod 2; până la 2 euro/pasager la plecare și la sosire – pentru aerodrom cod 3 și cod 4. Cuantumul plăților de supraveghere a menținerii condițiilor de certificare a operatorilor aerieni care efectuează transporturi de mărfuri în afara teritoriului Republicii Moldova este stabilit prin hotărâre de Guvern în mărime de până la 1 euro tonă/MTOW aeronavă la decolare.

Prin Hotărârea Guvernului nr. 1 din 4 ianuarie 2013 cu privire la aprobarea cuantumului plăților de supraveghere a menținerii condițiilor de certificare a Autorității Aeronautice Civile, a fost stabilit cuantumul plăților de supraveghere a menținerii condițiilor de certificare a serviciilor de navigație aeriană în mărime de 1,0 euro/ tonă/MTOW aeronavă la decolare/aterizare; cuantumul plăților de supraveghere a menținerii condițiilor de certificare a aerodromurilor cod 3 și cod 4 în mărime de 1,25 euro/pasager la plecare și la sosire; cuantumul plăților de supraveghere a menținerii condițiilor de certificare a operatorilor aerieni care efectuează transporturi de mărfuri în afara teritoriului Republicii Moldova în mărime de 1,0 euro/MTOW aeronavă la decolare.

Prin pct. 2 al hotărârii menționate, s-a stabilit că plățile de supraveghere se aplică din data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova a Hotărârii Guvernului nr.294 din 11 mai 2012 „pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Autorității Aeronautice Civile”.

În temeiul Hotărârii Guvernului nr. 1 din 4 ianuarie 2013 cu privire la aprobarea cuantumului plăților de supraveghere a menținerii condițiilor de certificare a Autorității Aeronautice Civile, instanțele de judecată au dispus spre încasare suma de 7 702 002, 62 de lei și au menționat că potrivit pct. 2 al acestei hotărâri, plățile de supraveghere se aplică din data publicării în Monitorul Oficial a Hotărârii Guvernului nr. 294 din 11 mai 2012 prin care a fost aprobat Regulamentul Autorității Aeronautice Civile, reținând astfel că tariful este aplicabil pentru toată perioada anului 2012.

Instanța de recurs menționează că prin decizia din 15 noiembrie 2018 a Curții Constituționale, a fost decațată inadmisibilă sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a Hotărârii Guvernului nr. 1 din 4 ianuarie 2013 cu privire la aprobarea cuantumului plăților de supraveghere a menținerii condițiilor de certificare a Autorității Aeronautice Civile, ridicată în prezenta cauză de către reprezentantul ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău” Alexandru Ciutac.

Curtea a observat că problema ridicată în această sesizare este mai curând o problemă de legalitate, adică de aplicare corectă a legislației relevante, și nu o problemă de constituționalitate. Prin urmare, Curtea a menționat că ține de instanțele de drept comun să aplice această legislație, atunci când nu există vicii de constituționalitate.

Astfel, instanța de recurs notează că, în conformitate cu art. 76 din Constituția Republicii Moldova, legea se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și intră în vigoare la data publicării sau la data prevăzută în textul ei. Nepublicarea legii atrage inexistența acesteia.

Potrivit art. 6 alin. (2) și (3) Cod civil, legea nouă este aplicabilă situațiilor juridice în curs de realizare la data intrării sale în vigoare. De la data intrării în vigoare a legii noi, efectele legii vechi încetează, cu excepția cazurilor în care legea nouă prevede altfel.

Conform art. 18 alin. (4) al Legii privind actele normative ale Guvernului și ale altor autorități ale administrației publice centrale și locale nr. 317-XV din 18 iulie 2003 (în vigoare până la 12 iulie 2018), actul normativ, de regulă, nu are efect retroactiv.

Articolul 30 al Legii cu privire la Guvern nr. 64-XII din 31 mai 1990 (în vigoare până la 19 iulie 2017), prevede că hotărârile și dispozițiile Guvernului intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova sau la data indicată în textul acestora, dar care nu poate precede data publicării lor.

În acest context, instanța de recurs menționează că suma de 7 702 002, 62 de lei solicitată de Autoritatea Aeronautică Civilă, reprezintă suma calculată pentru perioada anterioară intrării în vigoare a Hotărârii Guvernului nr. 1 din 4 ianuarie 2013 cu privire la aprobarea cuantumului plăților de supraveghere a menținerii condițiilor de certificare a Autorității Aeronautice Civile, iar instanța de apel a lăsat fără apreciere dacă aceasta poate fi dispusă spre încasare pentru perioada dată, prin prisma prevederilor legale care consacră principiul neretroactivității legii civile.

Pentru aceste motive, instanța de recurs consideră pripit argumentul instanței de apel precum că plățile de supraveghere stabilite prin Hotărârea Guvernului nr. 1 din 4 ianuarie 2013, urmează a fi aplicate din data publicării în Monitorul Oficial a Hotărârii Guvernului nr.294 din 11 mai 2012 pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Autorității Aeronautice Civile, or, legea nouă este aplicabilă doar situațiilor juridice în curs de realizare la data intrării sale în vigoare, ceea ce exclude posibilitatea de a impune obligațiuni subiectului de drept pentru o perioadă de până la intrarea în vigoare a actului normativ.

În asemenea împrejurări, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că cerința Autorității Aeronautice Civile cu privire la încasarea sumei de 7 702 002, 62 de lei, cu titlu de plăți de supraveghere a condițiilor de certificare a aerodromurilor cod 4, conform Hotărârii Guvernului nr. 1 din 4 ianuarie 2013, nu a fost supusă aprecierii juridice de către instanța de apel atât prin prisma cadrului legal, cât și a probelor administrate în cauză.

Cu referire la pretențiile Autorității Aeronautice Civile cu privire la încasarea penalității în sumă de 9 759 328, 65 de lei și dobânzii de întârziere în sumă de 22 960 941, 96 de lei, instanța de recurs consideră că și în această parte hotărârile judecătorești au fost emise cu aprecierea arbitrară a probelor și în consecință cu aplicarea eronată a legii, motiv din care la această etapă nu pot fi menținute ca întemeiate.

În susținerea opiniei, instanța de recurs menționează prevederile art. 602 alin. (1) Cod civil, potrivit cărora în cazul în care nu execută obligația, debitorul este ținut să-l despăgubească pe creditor pentru prejudiciul cauzat astfel dacă nu dovedește că neexecutarea obligației nu-i este imputabilă.

Dobânda de întârziere prevăzută de art. 619 Cod civil, reprezintă o modalitate de despăgubire pentru întârzierea de către debitor a executării obligațiilor pecuniare.

În conformitate cu pct. 26 din Hotărârea Guvernului nr. 645 din 7 august 2014 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare, structurii și efectivului-limită ale Autorității Aeronautice Civile, un transfer incomplet sau

întârziat pe contul Autorității a plăților de supraveghere a menținerii condițiilor de certificare atrage după sine penalitate în mărime de 0,05 la sută din suma nettransferată, pentru fiecare zi de întârziere.

În condițiile art. 617 alin. (5) Cod civil, debitorul nu este în întârziere atât timp cât prestația nu a avut loc din cauza unor împrejurări neimputabile debitorului.

Iar în temeiul art. 624 alin. (5) Cod civil, debitorul nu este obligat să plătească penalitate în cazul în care neexecutarea nu se datorează vinovăției sale.

În acest sens, materialul probator al cauzei atestă că în vederea stingerii datoriei debitoare, ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău” s-a adresat Autorității Aeronautice Civile cu solicitarea de a încheia contractul de cesiune trilateral între Autoritatea Aeronautică Civilă, CA „Air Moldova” și ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău”, având în vedere că datoria companiei aeriene „Air Moldova” față de Aeroport la situația din 10 martie 2014, constituia 84 165 189, 93 de lei, fapt ce rezultă din conținutul scrisorilor cu nr. 12/137 din 9 aprilie 2014 și nr. 12/112 din 13 martie 2014 (f.d. 219, 220 Vol. I).

Prin scrisoarea cu nr. 12/112 din 13 martie 2014, ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău” a comunicat Autorității Aeronautice Civile că tergiversarea achitării datoriei este cauzată de neachitarea datoriei din partea CA „Air Moldova”.

Astfel, soluția propusă de către ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău”, pentru efectuarea decontărilor reciproce întru stingerea datoriei, nu a fost acceptată de către Autoritatea Aeronautică Civilă.

Totodată, instanța de recurs constată că ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău” a informat Autoritatea Aeronautică Civilă și asupra faptului că situația privind formarea datoriilor ar putea fi evitată, în cazul în care intimatul la eliberarea autorizației de operator aerian CA „Air Moldova” se conducea de Reglementările aeronautice civile a autorizării operatorilor aerieni (RAC-AOA), conform cărora pentru obținerea autorizației de operator aerian solicitantul va trebui să facă dovada că atestă lipsa datoriilor cu termen expirat față de agenții economici pentru servicii aeroportuare.

În caz contrar, se impune concluzia că în situația în care Administrația de Stat a Aviației Civile și ulterior Autoritatea Aeronautică Civilă, în timpul prelungirii CA „Air Moldova” a autorizației de operator aerian, executa cerințele RAC-AOA, ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău” nu ar fi acumulat datoriile debitoare, generate de penalități și dobânzi de întârziere, iar în cazul acceptării propunerii de a încheia contractul de cesiune, datoria debitoare recunoscută de către Aeroport, urma să fie achitată, ceea ce ar fi exclus temeiul pentru calcularea penalităților și dobânzilor de întârziere.

În contextul celor reținute, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție conchide că la încasarea penalității și dobânzii de întârziere, instanțele de judecată urmau să verifice și faptul dacă, anume din motivul neexecutării de către CA „Air Moldova” a obligațiilor privind transferul plăților către ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău”, ultimul nu a avut posibilitatea de a transfera plățile vizate către Autoritatea Aeronautică Civilă.

De altfel, circumstanțele descrise exclud vina ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău” pentru achitarea întârziată către Autoritatea Aeronautică Civilă a plăților de supraveghere, întrucât aceasta a dovedit că neachitarea sumelor solicitate de către Autoritatea Aeronautică Civilă nu-i este imputabilă și respectiv nu poartă răspundere pentru neexecutarea în termen a obligației.

Or, în speță, instanța de apel nu a constatat alte circumstanțe ce ar combate cele relatate, examinând superficial aspectele enunțate.

În atare împrejurări, argumentul instanței de apel precum că datoriile pentru plățile de supraveghere s-au format pe parcursul anilor 2012-2013, când ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău” avea o activitate eficientă, nu poate fi reținut din moment ce actele cauzei atestă contrariul și anume că, ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău” nu a dispus de surse suficiente pentru stingerea datoriei în partea recunoscută, din cauza neachitării datoriei de către CA „Air Moldova”, iar începând cu 1 noiembrie 2013 ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău” a încetat activitatea în calitate de operator de aeroport și nu a prestat servicii care ar contribui la realizarea cărorva venituri.

În raport de cele constatate, se impune concluzia că instanța de apel nu a determinat temeinicia cerințelor Autorității Aeronautice Civile cu privire la încasarea penalității în sumă de 9 759 328, 65 de lei și dobânzii de întârziere în sumă de 22 960 941, 96 de lei, și nu a constatat pe deplin circumstanțele ce ar combate argumentele invocate în acest sens de către ÎS „Aeroportul Internațional Chișinău”.

Statuând în acest fel, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție conchide că prin neexaminarea tuturor circumstanțelor cauzei și abținerea de a da un răspuns explicit la un șir de argumente s-ar putea aduce atingere dreptului la un proces echitabil garantat de art. 6 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, care obligă judecătorii naționali să-și motiveze deciziile, pentru a nu lăsa părțile într-o stare de incertitudine și a nu le crea impresia că nu au fost auzite.

În această ordine de idei, se constată că instanța de apel nu a pătruns în esența raportului juridic ivit în speță, iar motivarea deciziei nu conține o argumentare clară din care să rezulte procesul deliberării și adoptării soluției la care s-a ajuns, astfel instanța de recurs fiind în imposibilitatea să exercite controlul judiciar asupra unei asemenea soluții și să verifice temeinicia și legalitatea hotărârii atacate cu privire la oricare dintre motivele prevăzute de lege.

Lichidarea lacunelor depistate în cadrul procedurii de examinare în recurs nu este posibilă, de aceea cauza urmează a fi reexaminată.

Totodată, instanța de recurs menționează că din interpretarea art. 6 CEDO, pronunțarea de către instanțele judecătorești a unor hotărâri motivate constituie una dintre garanțiile dreptului fundamental la un proces echitabil și acesta presupune obligațiunea instanței judecătorești de a se expune în hotărârile contestate asupra tuturor cerințelor acțiunii, precum și argumentelor invocate de către părți întru, respectiv, admiterea sau respingerea acestora (cauza García Ruiz c. Spaniei din 21.01.1999).

Din considerentele arătate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că decizia instanței de apel urmează a fi casată cu remiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel.

La rejudecare, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și rejudecând cauza, să emită o hotărâre întemeiată și legală.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c), art. 445 alin. (3) Cod de procedură civilă Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admit recursurile declarate de către Autoritatea Aeronautică Civilă și Întreprinderea de Stat „Aeroportul Internațional Chișinău”.

Se casează decizia din 4 aprilie 2018 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Autoritatea Aeronautică Civilă împotriva Întreprinderii de Stat „Aeroportul Internațional Chișinău” în proces de reorganizare cu privire la încasarea datoriei, penalității și dobânzii de întârziere, cu restituirea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Valeriu Doagă

judecătorii

Mariana Pitic

Galina Stratulat

Nina Vascan

Tamara Chișca-Doneva